

Бібліотечна довідка

145 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ БОГДАНА СИЛЬВЕСТРОВИЧА ЛЕПКОГО

ЗМІСТ

	Стор.
1. Біографія Богдана Сильвестровича Лепкого.....	2
2. Літературна творчість.....	7
3. Редакційно-видавнича діяльність.....	9
4. Літературно-музичний вечір.....	9
5. Ключові слова.....	18

Богдан Сильвестрович Лепкий — видатний поет, прозаїк, критик, видавець, перекладач, історик літератури, літературознавець, громадсько-культурний діяч, художник, публіцист.

1. Біографія Богдана Сильвестровича Лепкого

Народився Богдан Лепкий 9 листопада 1872 р. в родині сільського священика Сильвестра Лепкого.

Батько Богдана був людиною освіченою і прогресивною. Він закінчив Львівський університет (класична філологія і теологія), виступав з літературними творами під псевдонімом Марко Мурава, брав участь у виданні часопису "Правда", підготовці підручників для школи. Мав ґрунтовну філологічну освіту, вільно володів польською і німецькою (вірші німецькою мовою навіть друкував у журналах). Писав популярні книжечки, був головою "Селянської ради".

Пізніше Б. Лепкий назве батька своїм найсуворішим критиком. Богдан був першою дитиною в родині Сильвестра і Домни Лепких, які побралися, коли Сильвестр закінчив університет і прийняв сан священика. Щоправда, якийсь час молоде подружжя мешкало в гірському селі Ялинкуватому на нинішній Івано-Франківщині, але незабаром тесть Сильвестра одержав парохію у Бережанах і молодий священик зайняв його місце у Крегульці.

Дитинство Богдана було безхмарним, але коли він мав п'ять років, раптово – за одну ніч – померли від дифтериту дві його молодші сестри і брат, що дуже вплинуло на вразливу натуру хлопчика, який і сам ледве вижив.

Перші знання майбутній письменник одержав у батьківському домі. Швидко – за одну зиму – навчився читати, писати й рахувати. Батько розповідав йому і про пригоди Робінзона Крузо, і про письменників, художників, портрети яких висіли на стінах, старенька нянька, родом з Наддніпрянської України, співала чумацьких пісень, а від діда по матері Михайла Глібовицького, який замолоду був знайомий з Маркіяном Шашкевичем, допитливий хлопчина дізнався про давні часи, історичні події на Україні.

Домашній учитель Богдана Дмитро Бахталовський знайомив його не тільки з основами шкільної науки, а й з творами літератури, завдяки чому його учень уже в дитинстві знав напам'ять багато віршів Тараса Шевченка, читав "Марусю" Г. Квітки-Основ'яненка.

Коли Богдана Лепкого віддали шестилітнім хлопцем до бережанської так званої "нормальної" школи з польською мовою навчання (відразу до другого класу), батьки перебралися з "цивілізованого" Крегульця до глухого Поручина, де, як жартома казали тоді, був кінець світу: далі дороги не було. Переселилися, щоб бути ближче до батьків по матері.

Як напише пізніше біограф Б. Лепкого, тут усе дихало давниною: "поручинські газди" ходили в чоботях на підковах, котрі їм робив місцевий коваль, носили "куртини" з домашнього сукна, брилися бритвами, зробленими із старої скошеної коси, жінки вбиралися в "димки" (полотно з вибиваними узорами), котрі бив "димкар", який приїздив з міста, вишивали гарні сорочки, мережили їх – словом, було це старосвітське село, котрого ще не торкнулася культура століття. "Веснянки, гагілки, обжинки, навіть "вільха" (хоровод у зелену суботу), колядки, щедрівки, множество легенд, повір'їв, переказів, усе, як колись, в дуже, дуже давніх часах".

Між Бережанами та Поручином минала юність Богдана-гімназиста; місто й село формували його характер і світогляд. Від селян він чув багато легенд та переказів про давні часи. Так, люди оповідали, що стара церква, яка тоді ще стояла на горі, була свідком татарських набігів і що під час одного у ній сховалися мешканці всього села, але всі загинули від рук ворога. А коло села Біще, що прилягало до Поручина, збереглися сліди давніх валів, уламки кераміки, наконечники стріл, фундаменти споруд.

Все це будило уяву підлітка. Перебування у Поручині, знайомство з людьми, їхнім життям, піснями навіяло йому вірші "На святий вечір", "У великодний тиждень", пісенні ремінісценції з циклу "На позиченій скрипці", про що згодом писав сам письменник, а також сюжети оповідань "Іван Медвідь", "Нездала п'ятка" та інші. Після "нормальної" школи Б. Лепкий вступив до гімназії в Бережанах. Гімназія була польською, з класичним ухилом. Про цей навчальний заклад того часу існують різні, часом взаємно протилежні, свідчення. Бережани були провінційним містечком, без залізничного сполучення з великими містами, отже, й відірваним від центрів культурного життя.

Не дивно, що інспектор зі Львова приїздив сюди для перевірки раз у кілька років. Український письменник Михайло Яцків, який вчився тут кількома роками пізніше Лепкого, писав, що сюди посилали втихомирювати неблагонадійних учнів, а атмосфера була такою затхлою, що коли "з'являлася якась здібніша одиниця, то швидко зачахла в тій пустелі, в заскорузлості дилетантизму". А в повісті "Огні горять" цей письменник зобразив її в сатиричному плані, назвавши "ослячим мостом до золотих ковчегів", "пантеоном скастрованих наук".

У Б. Лепкого враження про Бережанську гімназію не такі похмурі. Зенон Кузеля, біограф Б. Лепкого, називає Бережани студентськими Афінами, які спричинилися до літературної кар'єри Лепкого. Навіть одірваність від більших міст він трактує позитивно: "Бережанська гімназія ставала приютом талановитих хлопців, котрі стягались до неї з інших міст, де віяло іншим, більш урядовим духом і де їм важко було покінчити науку".

Серед гімназійних друзів Богдана Лепкого треба в першу чергу назвати Сильвестра Яричевського, пізніше українського поета, прозаїка і драматурга. На жаль, у радянський час на Україні не вийшло жодного окремого видання цього в свій час досить відомого письменника прогресивної орієнтації, натомість видавництво "Критеріон" (Бухарест) у 1977-1978 рр. видало його двотомник, який упорядкувала румунська україністка М. Ласло-Куцюк. Початок літературної творчості обох письменників відноситься до часу їх навчання в Бережанській гімназії, до того ж пов'язаний він з одним

випадком.

Б. Лепкий та С. Яричевський написали письмову роботу з української мови про зимовий день на селі: Лепкий – прозою, а Яричевський – віршами. Вчитель похвалив їх, і це заохотило юнаків до літературної творчості. Власне, то був перший вихід на публіку, бо і Богдан і Сильвестр писали вже й до того, останній, зокрема, мав рукописний зошит з віршами, перекладами та сатиричними творами, частина з яких друкувалася у львівському журн. "Зеркало" та ввійшла до першої його поетичної збірки "Пестрі звуки" (Чернівці, 1904).

Щодо Лепкого, то він почав писати дуже рано. Ще в другому класі гімназії під впливом бабусиних оповідей написав поему про русалок, але сховав її під стріху, де вона й пропала. Згодом писав принагідно, на клаптиках паперу на полях книжок та зошитів,

серйозно ж готувався стати художником, з цією метою брав уроки в художника Юліана Панкевича...

Після закінчення гімназії Б. Лепкий вступив у Відні до Академії мистецтв, але навчання у ній морального задоволення не принесло, він відчув, що розминувся із своїм справжнім покликанням. Нудно було змальовувати гіпсові статуї, щоразу натикаючись на зауваження викладача, що контури надто гострі і т. ін.

Але стався випадок, який визначив майбутню долю Лепкого, допоміг юнакові знайти себе.

Якось у поїзді йому довелося їхати в одному купе з Кирилом Студинським, який навчався тоді на філософському факультеті Віденського університету. Це знайомство не тільки зблизило двох у майбутньому видатних діячів української культури, а й спрямувало його творчі інтереси в новому напрямку. Лепкий став відвідувати лекції у Віденському університеті, в тому числі й відомого славіста В. Ягича. Він став учасником студентського товариства "Січ", брав участь у дискусіях на літературні та суспільно-політичні теми, близько зійшовся з майбутнім відомим фольклористом Філаретом Колесою, Михайлом Новицьким та іншими студентами-українцями.

Згодом Б. Лепкий переходить до Львівського університету, де рівень викладання був не такий високий, як у Відні. Українську мову і літературу викладав Омелян Огоновський, який головну увагу приділяв граматиці, а в студіях з літератури, як зазначав іще І. Франко, який свого часу теж слухав його лекції, виходив не з самостійної вартості того чи іншого твору, а намагався цей твір "вперти в одну або другу з тих схоластичних шухлядок, по яких упорядковано твори поетичні в шкільних читанках". Та студентська молодь уже мала широкий погляд на літературу, її завдання.

А серед молоді тієї близькими друзями Б. Лепкого були О. Маковей, І. Копач, О. Макарушка. Приятелював Богдан з молодим математиком Климом Глібовицьким, техніком Юрком Тобілевичем (сином І. Карпенка-Карого, який розповідав про український театр, про його діячів М. Заньковецьку, П. Сакаганського, М. Старицького), поетом Миколою Вороним, котрий перебував тоді у Львові, познайомився зі славетними співаками Соломією Крушельницькою та Олександром Мищугою, композитором Остапом Нижанківським та багатьма іншими діячами літератури і мистецтва.

На ті роки припадає активна літературна діяльність Б. Лепкого: він пише поезії, оповідання, перекладає, виступає з доповідями на засіданнях студентського товариства "Ватра". З 1895 р. його твори починають дедалі частіше з'являтися на сторінках "Діла", "Буковини" та інших періодичних видань. Але в тому ж, 1895 р. поет захворів від перенапруження, і лікарі порадили йому відпочити.

Він поїхав до батьків, що жили тепер у с. Жукові, куди перебралися в 1891 р., коли Богдан закінчив гімназію. Село було недалеко від Бережан, всього шість кілометрів. У Жуків Богдан приїздив щороку на "ваканції", тут він задумав або написав цілу низку віршів (цикл "Село") та оповідань ("Мати", "Кара", "Небіжчик"). У Жукові молодий поет познайомився з І. Франком.

Ця зустріч лишила глибокий слід в душі поета, і він не раз повертався до неї у своїх спогадах, зокрема, до полеміки між батьком і Франком з приводу вірша Корнила Устияновича "Мойсей". Франко не поділяв захоплення цим віршем, вважав його поверховим і сказав: "Побачите, якого я колись напишу". Пізніше вони не раз зустрічалися, Б. Лепкий написав нарис-спогад про Франка, сповнений глибокої поваги до свого славетного сучасника і вчителя.

Після закінчення Львівського університету (1895) – знову Бережани, гімназія, де Б. Лепкий стає вчителем української та німецької мов і літератур. Він швидко здобуває авторитет серед колег (немало з них ще недавно були його вчителями), повагу серед гімназистів блискучими лекціями, врівноваженістю, прагненням внести свіжий струмінь у викладання, познайомити слухачів з новинками літератури.

Знайоме культурно-мистецьке середовище, близькість до батьківської оселі – все це створювало сприятливий клімат для творчості. Ціла низка віршів, оповідань ("Стріча", "Для брата", "В світ за очі", "Дивак"), перекладів, літературно-критичних студій (дослідження про творчість М. Конопніцької) – результат кількарічного бережанського періоду. Спробував письменник свої сили і в жанрі драматургії, написавши п'єсу "За хлібом", яку поставив театр "Руської бесіди".

І все ж рамки провінційних Бережан, віддалених і відірваних од центрів культурного життя Галичини, були завузкими для Б. Лепкого, – тут не міг розгорнутися на повну силу його талант, не могли реалізуватися його багатогранні літературні зацікавлення.

На початку 1899 р. у Кракові в Ягеллонському університеті було відкрито лекторат української мови і літератури і викладати ці предмети запрошено Б. Лепкого. І от восени 1899 р. він переїжджає сюди з молодю дружиною Олесею, яку один з польських письменників, приятелів Богдана, назвав візантійською матір'ю божою. З Краковом відтепер зв'язано майже все творче життя письменника.

В часи Б. Лепкого українська громада була тут доволі чисельною, налічувала, за спогадом О. Луцького, близько 40 осіб. Збиралися вечорами по суботах у читальні "Просвіта", обговорювали новини літератури, співали, танцювали. Незабаром оселя Лепких на Зеленій, 28, стала своєрідною "українською амбасадю" у Кракові. Сюди часто приходили Василь Стефаник, Остап Луцький, Кирило Студинський, Михайло Бойчук, Кирило Трільовський, Михайло Жук, Вячеслав Липинський та інші відомі громадські діячі, художники, письменники.

По дорозі в Італію гостював у Лепких Михайло Коцюбинський, бували у нього письменниця Ольга Кобилянська, фольклорист Федір Вовк...

У середовищі учасників львівської літературної групи "Молода Муза", до якої Лепкий теж належав, його називали професором, хоч був він не багато старшим від Петра Карманського чи Василя Пачовського, а від Михайла Яцківа – всього на рік. Але цьому поважному професорові шматок хліба давався нелегко: крім роботи в університеті, де був на посаді лектора, доводилося викладати в приватних гімназіях, виступати з лекціями на різних курсах.

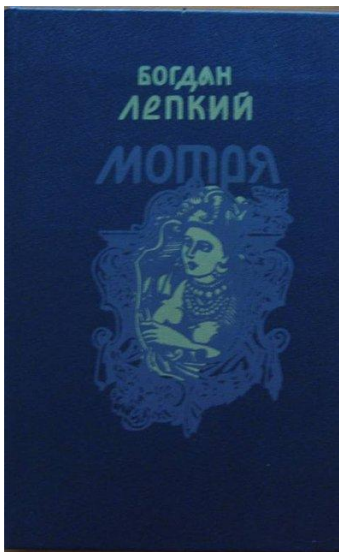
А тут ще несподівано в 1901р. помер батько, і треба було допомагати матері та чотирьом молодшим братам і сестрам. Для літературної роботи лишалися ночі, які Лепкий намагається використати максимально.

Цей далеко не повний перелік видань свідчить передусім про широту творчих інтересів письменника та його виняткову працездатність. Його твори починають перекладати польською, російською, чеською, німецькою, угорською та сербською мовами.

Поступово полегшувалося матеріальне становище: Б. Лепкий склав екзамен на професора гімназії і, крім цього, став доцентом "виділових курсів" для вдосконалення кваліфікації вчителів.

Та почалася перша світова війна...

Воєнні події застали родину в курортному селищі Яремча на Гуцульщині. Та невдовзі жити стало тут небезпечно: австрійці вишукували "шпигунів" і вшали; російські військові власті, які незабаром прийшли в сусідні села, шукали "мазепинців" і вивозили на схід. Б. Лепкий з родиною поспішно виїхав. В яремчанському готелі лишилися третій том історії української літератури та історична драма "Мотря", які загинули, бо готель незабаром злетів у повітря.

Спершу через Карпати пробрався до Угорщини, де місяць пробув у містечку Шатмарі, а звідси через Пешт – до Відня. Столиця донедавна бундючної Австро-Угорської імперії геть втратила свій колишній глянець, перетворилася на вавилонське стовпотворіння. Звідки тільки не було тут людей. От і Лепкий зустрівся незабаром з приятелями-молодомузівцями П. Карманським та В. Пачовським, а також з Ф. Колессою, В. Щуратом, О. Кульчицькою, К. Студинським та іншими давніми знайомими. Почали разом налагоджувати видавничу справу – видавати брошури, календар, народний буквар, збірники пісень... Та восени 1915 р. Лепкого мобілізують. Немолодого вже письменника послали б на фронт, якби друзі не подбали про його призначення для культурно-освітньої роботи в табір для військовополонених.

Незабаром Б. Лепкий опинився в Німеччині. Умови утримання полонених тут були кращі, ніж в Австрії. Деякий час він перебував у містечку Раштатті, а потім, у 1916 р., перебрався до Вецлара.

Старовинне містечко Вецлар над річкою Ляном, здається, овіяне романтикою. Тут колись жив великий німецький поет Й. В. Гете, все дихало пам'яттю про нього. Та романтичні легенди і спогади різко контрастували з суворою дійсністю: тут був розташований табір з десятима тисячами військовополонених українців.

Праця в таборі була нелегка. Хоч німецьке населення ставилося до полонених досить прихильно, вчорашні солдати вороже сприймали і культурно-освітню роботу, і створення ремісничих майстерень і називали зрадниками тих, хто брав участь у виставах, концертах чи працював майстрами. Якось під час вистави "На перші гулі" за п'єсою С. Васильченка раптово погасло світло і ледь не зчинилася кривава бійка.

Та поступово лід почав танути. Під впливом таких вихователів, як Б. Лепкий, В. Пачовський, М. Парашук (відомий скульптор), становище змінилося: серед полонених колишньої царської армії, які вважали себе солдатами "єго величства" і на будь-яку участь у культурно-освітніх заходах дивилися як на зраду батьківщині, виявилось багато обдарованих різьбярів, декламаторів, гончарів, літераторів. В Росії тим часом спершу скинули царя, а згодом відбулася Жовтнева революція. Перша світова війна закінчувалася, і полонені стали повертатися на батьківщину.

Але одиссея Б. Лепкого триває. В 1917 р. поет їде в рідні краї. Через Відень і Львів добирається до Бережан, відвідує Жуків. Всюди руїни, злидні, всюди людське горе. Знову повертається до Вецлара, а згодом (у 1920 р.) перебирається до Берліна, де займається літературною працею, стає співробітником видавництва "Українське слово", видає бібліотеку творів української класики та сучасної літератури.

Події війни знайшли відображення у багатьох поетичних і прозових творах Б. Лепкого. Передусім, у великій поемі "Буря", з якої, на жаль, лишилися тільки фрагменти, а також у циклах "Intermezzo", оповіданнях і нарисах "Вечір", "Дзвони", "Душа", "Свої" та ін. У 1925 р. Б. Лепкий повертається до Кракова (при сприянні давнього приятеля, польського письменника Владислава Оркана), де стає професором Ягеллонського університету. Знову розгортається його творча праця та видавнича діяльність.

Але коли настає літо, манить письменника в рідні краї. В 30-і він щороку приїздить у с. Черче неподалік від Рогатина, сьогоднішньої Івано-Франківщини, де можна було не тільки відпочити, а й підлікуватися цілющими грязями. Виявом любові й шани до Б. Лепкого було те, що в 1933р. сільська громада Черча збудувала для нього будинок, який назвали "Богданівкою", де він мав можливість жити й працювати. Будинок цей, на жаль, не зберігся, уже в наші, 70-і рр., він був розібраний за немудрою чиновницькою акцією буцім для переобладнання парку.

Та "переобладнання" призвело до запустіння цих місць. Навколо письменника гуртувалася молодь, проводилися літературні вечори, на яких звучали поезії Т. Шевченка, І. Франка, самого Б. Лепкого, лунали пісні. Польська окупаційна влада проводила каральні акції проти культурних заходів українського населення, які не оминули й Черча. Як згадують мешканці села, не раз сюди "налітали поліцаї і розганяли учасників вечора.

Якось між Богданом Лепким і поліціантом виник інцидент. Письменник заявив свій протест представникові влади проти брутального ставлення до сільської дівчини. Мало того, що сивоголового професора поліціанти грубо обізвали і силоміць відправили додому, про його поведінку дізналося університетське начальство. Ходили чутки, що з цього приводу Лепкий мав неприємності". Після окупації Польщі фашистською Німеччиною становище письменника стало особливо важким: він втратив посаду в Краківському університеті.

Помер письменник 21 липня 1941 р., похований у Кракові на Раковецькому цвинтарі. В 1972 р. на могилі встановлено барельєф, а його ім'ям названо одну з вулиць міста. На жаль, вулиця тепер перейменована: до замовчування творчості письменника протягом десятиліть додалося стирання пам'яті про нього.

Але створеного Б. Лепким забуття поглинути не може. Він усе життя і весь талант присвятив своєму народові, збагаченню його культури, літератури. Вражає – універсалізм, багатогранність його творчих інтересів, чим він близький до І. Франка. І, мабуть, можна погодитися з думкою дослідників життя письменника, що коли стихією творчої натури І. Франка була боротьба, то стихією Б. Лепкого була естетична насолода від процесу творення.

Джерело: <http://www.parta.com.ua/stories/writers/238/>

2. Літературна творчість

Літературною творчістю почав займатися під час навчання у Бережанській гімназії, ще в другому класі писав вірші, оповідання, створив поему про русалок (не збереглася).

Студентом Львівського університету видрукував 1895 р. в газеті «Діло» своє перше оповідання «Шумка», потім чотири поезії в прозі «На палеті», оповідання «В лісі» та «Дивак». Того ж року опублікував поезії «В світ за очі», «Ідилія» та «Сонет».

Під час праці в Бережанській гімназії видрукував оповідання «Дідусь», «Нездада п'ятка», «Над ставом», «Настя», «Скапи», «Гусій».

1897 р. написав повість «Зламани крила».

Співзасновник (1906) гуртка «Молода муза» (м. Львів).

Твори вмщував у багатьох періодичних виданнях краю («Діло», «Зоря», «Руслан», «Буковина», «Літературно-науковий Вістник», «Світ», «Жіноча Доля», «Письмо з Просвіти», «Дажбог», «Назустріч», «Ілюстровані Вісті», «Світ Дитини», «Народний Декламатор», «Літопис Червоної Калини» та інших), в українських еміграційних часописах («Вістник Союзу Визволення України» (Відень), «Просвітній листок» (Зальцведель), «Нове Слово», «Літопис» (Берлін) та інших), з 1896 р. — в часописах української діаспори у США («Базар», «Свобода» (Нью-Йорк), «Америка», «Шлях» (Філадельфія), «Українське Життя», «Нова Зоря» (Чикаго), «Українське Народне Слово» (Піттсбург) та інших), у польських, чеських та німецьких журналах.

Автор збірок поезій «Стрічки» (Львів, 1901), «Листки падають» (Львів, 1902), «Осінь» (1902), «Книжка горя» (1903), «На чужині» (1904), «З глибин душі» (1905),^[2] «Над рікою» (Львів, 1905), «Поезіє, розрадо одинока» (Львів, 1908; перевидана у Тернополі 1996 з передмовою Р. Гром'яка та післямовою Б. Кусеня), «Для ідеї» (Львів, 1911), «З-над моря» (Жовква, 1913), «Тим, що полягли» (1916), «Доля» (Вецляр, 1917), «Вибір віршів» (1921), «Сльота» (Львів, 1926), «Під ялинку» (вірші та оповідання; Львів, 1930).

Вірш «Журавлі» («Видиш (Чуєш), брате мій...», 1910) став народною піснею (музика Л. Лепкого).

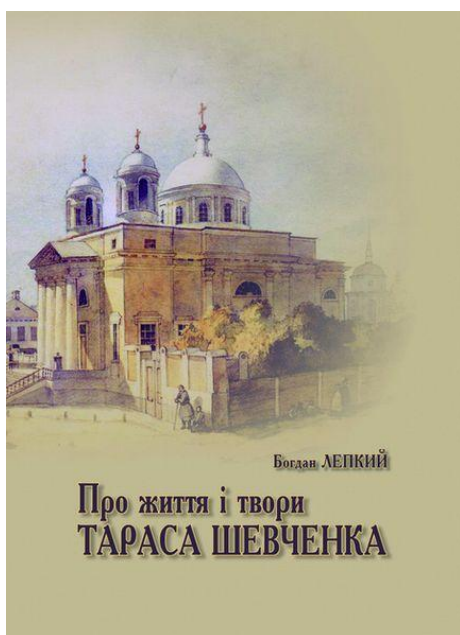
Видав збірки *оповідань* «З села» (Чернівці, 1897; 1909), «З життя» (Львів, 1899), «Щаслива година» (Львів, 1901), «Оповідання» (1901), «На послухання до Відня» (Львів, 1902), «У глухім куті» (Львів, 1903; Ужгород, 1922), «Нова збірка» (1903), «В горах»

(1904), «Кара та інші оповідання» (1905), «Кидаю слова» (Чернівці, 1911), «Оля» (1911), «От так собі» (Львів; Київ, 1926), *науково-популярних нарисів* «Донька і мати, або Не протився науці!» (Львів, 1904), «Чекає нас велика річ» (Відень, 1916) та інші.

Автор випущених окремими виданнями *повістей* «Сотниківна» (Львів, 1927; 2-е, виправлене і доповнене видання — Львів, 1931), «Зірка» (Львів, 1929), «Вадим», «Веселка над пустарем» (обидві — Львів, 1930), «Крутіж» (Краків, 1941), *повісті-казки* «Під тихий вечір» (Українська Накладня, 1923), *циклу історичних повістей про гетьмана І. Мазепу* («Мотря» у 2 тт., «Не вбивай» (усі — Київ-Лейпціг, 1926), «Батурин» (Київ-Лейпціг, 1927), «Полтава», т. 1 «Над Десною» (Львів, 1928), т. 2 «Бої» (Львів, 1929), «З-під Полтави до Бендер» (видана 1955 р. в Нью-Йорку стараннями Л. Лепкого, який дописав загублений кінець рукопису), *книг для дітей* («Під ялинку», 1930; «Про діда, бабу і качечку кривеньку», «Про дідову Марусю і про бабину Галюсю», «Про лиху мачуху, сирітку Катрусю, чорну кицьку, дванадцять розбійників і про князенка з казки», «Три казки», всі — 1931); «Казка про Ксеню і дванадцять місяців» (Краків, 1934), *історичних оповідань* «Орли» (Львів, 1934) та «Каяла» (Львів, 1935), *трилогії спогадів* «Казка мого життя» («Крегулець» (Львів, 1936), «До Зарваниці» (Львів, 1938), «Бережани» (Краків, 1941), *споминів* «Три портрети. Франко. — Стефаник. — Оркан» (Львів, 1937), п'єси «За хлібом» (Поставив театр «Української Бесіди»), *драматичного прологу* «На Тарасовій могилі».

У 1922 р. «Українська Накладня» видала у Німеччині (Київ — Лейпціг) до 50-річчя

Богдана Лепкого двотомник його найкращих поетичних і прозових творів «Писання» з монографічною передмовою Василя Верниволи (проф. Василя Симовича).

1924 р. З. Кузеля впорядкував і видав у Берліні книгу «Золота Липа: Ювілейна збірка творів Богдана Лепкого з його життєписом, бібліографією творів і присвятами» (накладом Товариства «Українське Слово»).

Б. Лепкий — автор *літературознавчих досліджень* «Василь Стефаник» (Львів, 1903), «Про життє великого поета Тараса Шевченка...» (Львів, 1911), «Маркіян Шашкевич: Характеристики українських письменників» (Коломия, 1912), «Про Шевченків «Кобзар»» (Львів, 1914), «Чим жива українська література?» (Відень, 1915), «Про життя і твори Тараса Шевченка» (Вецляр, 1918), «Незабутні» (Берлін, 1921), «Пушкін» (1939), двотомного науково-

популярного «Начерку історії української літератури» (Коломия, т. 1. — 1909; т. 2. — 1912), *праці* «Наше письменство: Короткий огляд української літератури від найдавніших до теперішніх часів» (Краків, 1941), *розвідок* про творчість І. Котляревського, Марка Вовчка, П. Куліша, Ф. Достоевського, М. Гоголя, Л. Толстого, статей та спогадів про І. Франка, О. Турянського, М. Коцюбинського, В. Липинського, нарисів і статей польською мовою про творчість Ю. Федьковича, М. Драгоманова, М. Старицького, Л. Глібова, М. Рильського, П. Тичини, Є. Плужника, М. Драй-Хмари та інших.

Його перу належать теоретична праця «До питання про переклад ліричних поезій» (1933), ряд мистецтвознавчих публікацій («Шевченко про мистецтво», Зальцведель, 1920).

3. Редакційно-видавнича діяльність

Багато зробив Б. Лепкий як редактор і видавець. Результатом його співпраці з видавництвом Я. Оренштайна у Коломиї 1912 р. став випуск книг «Співомовки» С. Руданського, «Гуморески» А. Аверченка, «Чорна рада» П. Куліша, «Скошений цвіт» Василя Барвінка — з передмовами Б. Лепкого. Перебуваючи у Відні, як працівник «Союзу Визволення України» в 1915 — 1916 рр. уклав і видав співаники «Сім пісень. Гостинець для українських вояків від „Союзу Визволення України“» (Відень, 1915), «Червона Калина», «Ще не вмерла Україна» (Відень, 1916), «Наша пісня», а також «Слово о полку Ігоревім» у віршованих перекладах сучасною українською мовою (Відень, 1915), «Читанку» (разом з А. Крушельницьким; Відень, 1916).

Разом з О. Поповичем, А. Крушельницьким та О. Кульчицькою уклав перший незалежний від польської Ради Шкільної народний буквар, виданий 1918 р. у Вецлярі, перевиданий 1920 р. в Станиславові. Б. Лепкий здійснив науково-текстологічну та редакторську підготовку одно-, три- і п'ятитомника поезій та прози Т. Шевченка (вийшли 1918 — 1920 в «Українській Накладні»; Київ — Лейпціг — Коломия; останнє — з життєписом, коментарями, увагами і поясненнями), підготував до друку кілька популярних однотомних видань Шевченківського «Кобзаря» та поеми «Гайдамаки». Для берлінського видавництва Я. Оренштайна відредагував «Приказки» Є. Гребінки (1918), «Співомовки» С. Руданського (1919), підготував до друку третє видання «Історії України» М. Аркаса, доповнивши його передмовою, примітками та 32 власними ілюстраціями. Берлінському видавництву «Українське Слово» відредагував твори О. Стороженка, Ю. Федьковича, Я. Щоголіва, І. Котляревського, «Суєту» І. Карпенка-Карого, повісті та «Кобзар» Т. Шевченка; здійснив наукову підготовку двотомного видання творів Є. Гребінки (Берлін, 1922), тритомного — Марка Вовчка, чотиритомного — П. Куліша (Берлін, 1922 — 1923) та ін., двох антологій: української поезії «Струни» у двох томах (Берлін, 1922) та прози «Рідне слово». Випустив кілька словників для польських шкіл.

4. Літературно-музичний вечір

«Така довга дорога додому»

Звучить пісня "Чуєш, брате мій"

Читець:

Чути: кру! кру! кру!
В чужині умру,
Заки море перелечу,
Крилонька зітру.

Ведучий 1. Здається, й кам'яне серце здригнеться від цих слів... Скільки тут невимовного болю, бездонного жалю, глибокого відчаю. Це життя безталанного, але нескореного народу, узагальнений образ емігранта-українця, що змушений покидати рідну землю, шукаючи кращої долі! Її шукали й мислителі України, яких гнітили. До них належить і український письменник Богдан Сильвестрович Лепкий, творча постать якого довгі

десятиліття замовчувалась. Сьогодні крізь тяжкі лихоліття, крізь біль і тугу повертається до нас із забуття поет, прозаїк, перекладач, літературознавець.

Ведучий 2. Народився Богдан Лепкий на Поділлі в мальовничому селі Крегулець 9 листопада 1872 року в родині священика, відомого в літературі під псевдонімом Марко Мурава. В одному з ранніх віршів поет писав:

Читець:

Колисав мою колиску
Вітер рідного Поділля
І зливав на сонні вії
Степового запах зілля.
Колисав мою колиску
Звук підгірської трембіти,
Що від неї зорі меркнуть
І росою плачуть квіти.
Колисав мою колиску
Крик неволеного люду
І так в серце вколисавця,
Що до смерті не забуду.

Ведучий 1. Виростав письменник в старосвітському селі, якого ще не торкнулася культура XIX століття і де усе дихало давниною. Веснянки, гагілки, обжинки, "вільха", колядки, щедрівки, безліч легенд і переказів, усе як колись в давніх часах.

Виконується "вільха" (хоровод у зелену суботу).

Ведучий 2. Перші уроки освіти і виховання у широкому значенні цього слова майбутній письменник здобув у батьківському домі. Швидко, за одну зиму Богданко навчився читати, писати й рахувати. Батько розповідав йому і про пригоди Робінзона Крузо, і про письменників, художників, портрети яких висіли на стінах. Домашній учитель Дмитро Бахталовський знайомив його не тільки з основами шкільної науки, а й з творами літератури, завдяки чому його учень уже в дитинстві знав напам'ять багато віршів Тараса Шевченка, читав "Марусю" Г.Квітки-Основ'яненка.

Від дідуся по матері Михайла Глібовицького, який замолоду був знайомий з Маркіяном Шашкевичем, допитливий хлопчина дізнався про давні часи, історичні події на Україні. Бабуся розповідала казки, а старенька нянька родом з Наддніпрянської України співала чумацьких пісень.

(Виконується чумацька пісня).

Ведучий 1. Коли хлопцеві виповнилося шість років, батьки віддали його вчитися до бережанської так званої нормальної школи з польською мовою навчання, після чого Б.Лепкий вступив до гімназії в Бережанах.

Ведучий 2. Ще навчаючись в другому класі гімназії під впливом бабусиних оповідей написав поему про русалок, але сховав її під стріху, звідки вона й пропала. Згодом, в своїй творчості Б.Лепкий віддасть належне тому оточенню, тій науці, яку здобував від селян, серед яких проходило його дитинство: творчості Б. Лепкий віддасть належне тому оточенню, тій науці, яку здобував від селян, серед яких проходило його дитинство:

Читець:

Я учився рідних слів
Не з пожовклих листків,
Не від книжників хитроучених,
А від темних лісів,

Від квітистих лугів,
Від журливих потоків студених.
Не від шкільних лавок
Я набирався гадок
Про минушину рідного люду,
А з думок-співанок
Парубків і дівок
В чистім полі, в
жнива, серед труду.
Буйний вітер летів
Від далеких степів
На вечірню розмову у хату,
Гомонів та гримів
Про любов і про гнів,
Про криваву народну відплату.
Зимова довга ніч
Говорила про Січ,
Осінь смутком мене вповивала,
Весняна ж ясна ніч
Зачаровану річ
Про красу і добро починала.
Твої ниви буйні,
Люди тихі, сумні
Стали рідними здавна для мене,
І минуть мої дні,
А й у гробі мені
Не забута тебе, моя нене!

Ведучий 1. Б.Лепкий серйозно готувався стати художником, з цією метою брав уроки у художника Юліана Панкевича. Після закінчення гімназії він вступив у Відні до Академії мистецтв. Але знайомство з Кирилом Студинським, майбутнім діячем літератури, спрямувало його творчі інтереси в новому напрямку.

Ведучий 2. Він почав відвідувати лекції у Віденському університеті, став учасником студентського товариства "Січ", брав участь у дискусіях на літературні та суспільно-політичні теми. Згодом перейшов до Львівського університету. На ці роки припадає активна літературна творчість. Лепкий пише поезії, оповідання, перекладає, виступає з доповідями на засіданнях студентського товариства "Ватра". Послухайте вірш цього періоду:

«Весна до нас рік-річно повертає»

Весна до нас рік-річно повертає,
Рік річно кожне дерево цвіте.
Та серце людське раз лиш процвітає:
Коли настане верем'я святе.
Скажіть, чому весну ту одиноку
Колотять бурі, сльоти і гради,
Лишаючи брудну гнилу посоку
Там, де повинні би квіти рости?
Скажіть, чому усякий з нас безбожно
Весну любові від душі жене?
Настане осінь і він жде тривожно

Її і кличе. Та вона не йде.
І лиш часом здається, ніби чує
Її святий, незримий, легкий хід.
Глядіть в вікно - а там зима лютує,
Ревуть вітри, на ріках мерзне лід.

Ведучий 1. Після закінчення університету Лепкий повертається до Бережан, де стає вчителем української та німецької мови і літератури в гімназії. Він швидко здобуває авторитет серед колег, немало з них ще недавно були його вчителями, повагу серед гімназистів блискучими лекціями.

Ведучий 2. Знайоме культурно-мистецьке середовище, близькість батьківської оселі створювали сприятливу атмосферу для творчості. З-під пера виходить ціла низка віршів, один з них і пропонуємо нашій увазі.

Читець:

Не раз обгорнуть безталанну душу
Незнані смутки сірі і тривога,
Й даремно серце рву і мозок сушу,
Людей питаю і питаю бога;
Куди мій шлях? куди моя дорога?
Куди, куди? Чи там, де людське горе,
Де вічний біль, і плач гіркий, і стони,
І та розпука, як бездонне море,
Що в ній спокійно, безнадійно тоне
Весь біль життя і всі його прокльони?
Чи так, як другі, прислонити очі,
Забити серце і душу в кайдани,
Не дати мислі того, що захоче,
Байдужним стати на кров і на рани
І там іти, де щастя жде рум'яне?
Не раз обгорнуть безталанну душу
Незнані смутки сірі і тривога,
Й даремно серце рву і мозок сушу,
Людей питаю і питаю бога:
Куди мій шлях? куди моя дорога?

Ведучий 1. М.Рудницький справедливо відзначив, що в ліриці Б.Лепкого нерозривно поєднані "особистий смуток і смуток з приводу народної неволі". А основним мотивом, пронизливою ниткою віршів поета про гори, про море, про плин часу, про любов є туга, спектр значень якої надзвичайно широкий і часто сягає високого філософського ріння.

Ведучий 2. У провінційних Бережанах, віддалених від центрів культурного життя Галичини, не міг розгорнутися на повну силу талант письменника. Тому, коли на початку 1899 р. у Кракові в Ягеллонському університеті було відкрито лекторат української мови і літератури, викладати ці предмети було запрошено Богдана Лепкого. І от восени цього ж року він переїжджає сюди з молодю дружиною Олесею, яку хтось із польських письменників, приятелів Богдана, назвав візантійською матір'ю божою. З Краковом відтепер буде зв'язано майже все творче життя письменника.

Ведучий 1. В часи Лепкого українська громада була тут доволі чисельного. Збиралися вечорами по суботах у читальні "Просвіта", обговорювали новини літератури, співали, танцювали. Незабаром оселя письменника на Зеленій, 28 стала своєрідним "українським посольством" у Кракові. Сюди часто приходили Василь Стефаник, Остап

Луцький, Кирило Студинський, Михайло Бойчук, Михайло Жук, Вячеслав Лапинський та інші відомі громадські діячі, художники, письменники.

Ведучий 2. По дорозі в Італію гостював у Лепких Михайло Коцюбинський, бували у нього письменниця Ольга Кобилянська, фольклорист Федір Вовк. Враження від цих зустрічей і душевних бесід виливались в рядки поетичних поemat.

Читець:

Василеві Стефаникові:
Ти, хлопе землю край
І в землю зерно сій,
Най жито, як Дунай,
Покриє загін твій!
Най жито, як Дунай,
Пшениця золота
Поллється на весь край,
Як та хлібна ріка.
Ти не дивись на те,
Що нивонька твоя,
Як полотно ляне,
Коротка і вузька!
Хоть як те моря грудь
Веслом стальним пори,
Хоть як ти мудрим будь, -
Не розітнеш води!
На хвилечку лише
На ній ти вчинеш слід,
Ледь хвиля надійде,
Піде той слід під спід.
Піде той слід під спід,
Розкриється земля
Від заходу на схід,
Неділена, ціла.
Від заходу на схід,
Як море, як вода, -
Ти дав їй кров і піт,
Вона буде твоя!

Ведучий 1. У Кракові в Лепкого не було вільної хвилини. З ранку до вечора лекції то в університеті, то в гімназії святої Анни та в гімназії святого Яцка, жіночі курси, учительський семінар, а ще напружена праця над словом.

Ведучий 2. Улюблений поетичний образ Лепкого, якщо судити з того, що найчастіше повторюється в його віршах, – осінь з листям, що опадає. Осінь для поета – це смерть, а не як одна з пір року, після якої через зиму приходить весна. Філософія проста – усе минає на цій грішній землі і наступає смерть. Що залишається для людини в ту пору? Тільки смуток, – відповідає поезія Б.Лепкого. Та ще спогади.

Читець:

В'януть квіти, листя рідне,
Небо меркне, половіє,
Як зіниця, що поблідне,
Нім замре і скам'яніє.
Поле в млі, як в домовині
Під покривалом небожчик,
Смерк лягає по долині,

З неба накрапає дощик.
На розпутті хрест дримає,
На хресті ворона кричє,
Осінь стернями блукає
І за літом гірко плаче.
Жаль їй квітів, що зв'ялила,
Жаль землі, що в смутку нїє, -
Білі руки заломила,
Понад полем йде і виє.

Ведучий. Мало хто з українських поетів умів збуджувати такий жаль за втраченим раєм дитинства, як Б.Лепкий. Тому його називали поетом спогадів. Спогад – це одночасно й туга, Тугу можна довірити пісні. Не дивно, що в поезії Б.Лепкого стільки образів, які використовує українська пісня, не дивно, що його поезія подібна на пісню і його вірші покладені на музику. Багато тих пісень забулося. Дві, як народні, залишилися назавжди: "Чуєш, брате мій" та "Час рікою плине". (Виконується пісня "Час рікою плине").

Ведучий 1. Влітку 1894 року Богдан Лепкий вперше побував на Прикарпатті. Тоді він виїхав із Кут на підводі до Тюдова, щоб подивитися на знамениту Сокільську скелю, опівану Ю.Федьковичем.

Читець: "Я не раз чув про Сокільське – писав письменник у нарисі "На Сокільській", – читав... але щоби вона в дійсності так сильно мене вразила, того я ніяк не сподівався. Стіна, висока стіна, якої людськими руками не здвинути, відбила світ. Луком нагнутим стоїть над Черемошем і дивиться у воду. Дивиться віками віків і немов щось читає... І дивне диво! На найширшій гранці, на білому камені колони я прочитав великими чорними буквами витесані, незабутні слова:

Схаменіться! Будьте люде.
Бо лихо вам буде!
Розкуються незабаром
Заковані люде
Настане суд!

Не знаю – продовжує Б.Лепкий, – чи можна було вибрати краще місце для отих слів. Той вічний Черемош реве, та Сокільська скеля і зміст отих слів – то щось одно. Здається, що Черемош не шумить і не гуде, лиш грізно лякає світ судом, здається, що зверху сокільського якийсь могутній голос кличе: "Схаменіться!"

Ведучий 2. Б.Лепкого так вразив небуденний пам'ятник Т.Шевченкові біля Тюдова, що він навіть не помітив наближення бурі, перед якою йому вдалося сховатися у поблизькому селі Розтоки. За сніданком письменник розпитував "домашніх", хто вписав на скелі Тарасові слова. Не знали. "Вже і жандарми слідили, але годі. Що зітруть, то хтось напише...".

Ведучий 1. З тої пори, кожного року поет хоч на короткий час навідувався до Розтїк, які малювалися його уяві зачарованою країною краси. На основі вражень від цих поїздок Лепкий створив цикл віршів "В Розтоках".

Читець:

Як тут чудово!.. В яр глибокий
Падуть дзвінки, скляні потоки,
Як хрусталеві сльози гір,
Їх вічні негломонні тони,
Немов жалі, немов прокльони,
Летять каскадами в простір.
А над потоками ялиці

Зітхають віддихом живиці,
І холодом холодять грудь,
І на твої безсонні вії
Стрясають сни, зсилають мрії
І гомонять: "Засни! Забудь!"
Довкола тебе - гори, гори!
І над тобою: небо - море
І сонця животворний жар,
А над рікою мли гуляють,
З вітрами тихо розмовляють
І криються в холодний яр,
А долом трави, долом квіти,
А в полонинах звук трембіти,
Овець дзвіночки голосні,
Над тим усім задума ходить
І за собою тугу водить,
Зітхання, спомини, пісні.

(Виконується пісня на слова і музику М.Устияновича "Верховино, світку ти наш")
Ведучий 2. Особливо слід відзначити вклад Богдана Лепкого в шевченкознавство, його величезну роль як популяризатора творчості Кобзаря. В процесі розвитку національної самосвідомості шевченківські твори були найкращим помічником. Лепкий це розумів, тож складав поезії про нього:

Читець:

Благословенна хай буде година.
І тая хата і село,
Що Україні принесло
Найбільшого з великих Сина.
Благословенна! Хто, як Він
Відчув старих часів прокльони,
Руїни, смуток, грому стони,
І кожним зойк, і кожний скін
Прийняв у серце?..
Кому народ, нуждар каліка,
Насильно гноблений катами,
Був так коханий до безтями,
З усього найдорожчий в світі?
Хто ж це найкращі пісні
Теплом сердечнім, так огріті,
Як тії квіти навесні
Промінням сонця, присвятив
Біді й нужді? Покриткам,
Насилуваним москалями
І дідичами, й паничами,
Й покиненим, як лист вітрам,
На глум недолі... Тій бідності,
Що в спеку жне в кривавім поті
Пшеницю на чужий калач,
І їй за те лиш сум і плач,
Лиш вічна кривда...
Хто другий так, як він, горів
Огнем бажання, щоб колись

Широкі струї розлились
Добра, щоби ненависть, гнів
Навіки щезли; щоб кругом
Зацвіло радістю, добром,
Як райським квітом? Мабуть, нема
І не було, мабуть, нікого,
Щоб для народного добра
В житті своїм зробив так много,
Як Він - для нас.
Він наші сльози і ридання,
Розпуку нашу й сподівання
Зілляв в один великий зойк,
В одну молитву праці й труду,
В один незломний голос люду:
-Ми хочем жити! І так жити,
Щоб можна нам було любити,
Не проклинать - благословити
Життя і Волю!
Благословенна хай буде година
І тая хата, і село,
Що Україні принесло
Найбільшого з великих Сина.

Ведучий 1. Лепкий видавав і розповсюджував брошури за допомогою товариства "Просвіта", писав промови на шевченківські свята. Так до вшанування 100-річчя від дня народження Кобзаря, 24-25 березня у Станіславі, а через декілька днів у Галичі Б.Лепкий прочитав доповідь "Шевченко – поет, громадянин". І Коломия може похвалитися, що бачила і чула поета, який 16 березня 1907 року виступав на Шевченківському вечорі.

Ведучий 2. Увійшов в українську літературу Богдан Лепкий і як талановитий прозаїк. Більшість його оповідань – із селянського життя та добре знаного священничого середовища. Письменник підкреслював життєву достовірність як ситуацій, так і людських типів у своїх прозових творах.

Читець: "Якась життєва подія вражала мене, – писав Лепкий, і не давала спокою. Я бачив людей, що були їй причасні, вживався з ними, відчував їх горе і кривду і переносив те все на папір своїм власним невишуканим несилуваним способом. Я чув їх голос, їх крик розпуки і хотів закріпити їх на папері".

Ведучий 1. Так за свідченням письменника, в основу оповідання "Настя" ліг дійсний факт з Бережанського повіту "Став, де топиться Настя, – зазначає він, – був між Поручином і Біщем. Настю я знав (звалася Доська), господар за котрого віддалася, називавоя Яцко". А йде мова в оповіданні про нещасливу долю дівчини Насті. Ось як згадує вона своє життя.

Читець: "І бачить Настя себе малою дитиною в родичів багатих. Одиначка, плаває у достатках і вигодах. Росте, як розкішна квітка, в затишному веселому саду... Ось вона дівує, з подругами, з Миколою стрічається коло криниці. Бідний Микола! Загнали його в далекий край, між чужих людей, під карабін вояцький. А тут тим часом сватів прислав багач із сусіднього сел. "Та не мене він сватав, а мої воли круторогі, мої достатки нещасливі".

Ведучий 2. Протестуючи проти знуцання над своїми почуттями, проти наруги над людською гідністю, не в змозі жити з нелюбим чоловіком Настя обирає смерть.

Читець: "Що? – питає вода, хлюпаючись у полонці. Ходи до мене. Я тебе прийму, я тебе до себе пригорну, навіки заколишу... Настя задумалася. Настя зсунулася з саней. Приклякла над ополонкою і глянула під лід. Було там чорно, але спокійно. "Нахилилася

нижче, нижче, ще нижче!" Лід затріщав і обірвався. На цілім ставі, під хрустальним ледяним склепінням зробився гамір. Вітали нового гостя". (Виконується українська народна пісня "Летіла зозуля").

Ведучий 1. Немалий успіх випав і на долю історичних повістей письменника. Серед них найбільший інтерес викликають "Крутіж" та "Вадим", а також тетралогія "Мазепа". Саме вона стала тим твором, на основі якого була заборонена вся творчість Лепкого. Перші дві книги "Мазепа" – "Мотря" та "Не вбивай" вийшли у 1926 році. Третя "Батурина" в 1927 році. Четверта – "Полтава". Була написана й п'ята книга "Орлик", але їй судилося залишитись у рукописі. Задуману шосту "Войнаровський" – Б.Лепкий так і не встиг написати.

Ведучий 2. Ця тетралогія – життєпис і політичний портрет гетьмана Івана Мазепа, однієї з найдраматичніших і найзагадковіших постатей в історії України, видатного полководця, громадського діяча. Мазепа Богдана Лепкого – не та демонічна постать, якою він виведений у творах багатьох класиків західноєвропейської літератури, а великий просвітницький діяч.

Читець: "Гетьман пильно дбав, щоб при допомозі крайових шкіл і поїздок молоді за границю витворити якнайбільше української інтелігенції, він щедрою рукою сипав гроші на церкви і монастирі, щоб прихилити до себе духовенство й віруюче громадянство, старших наділював маєтками, підносив їх значення, щоб вони не зазирали в Москву й Польщу, а трималися України".

Ведучий 1. І такий підхід відповідає історичній правді. Адже за його гетьманства і при його сприянні було споруджено Богоявленську церкву Братського монастиря у Києві, відбудовано у стилі українського барокко Софіївський собор, Києво-Могилянській колегії надано статус академії.

Чи може це робити людина, байдужа до своєї батьківщини, її народу? Не дивно, що версію зрадника не поділяли навіть у жорстокіші часи сталінщини кращі сини народу. Поет В.Сосюра з гіркотою написав у поемі "Мазепа":

Такий кінець, Мазепо, твій,
Герою нещасливий мій,
Що так любив свою Вкраїну.

Ведучий 2. А любив Україну Мазепа по-справжньому. І боліла у нього душа, що роздирають її на шматки, тому усе життя залишався вірним ідеї з'єдиненої, сильної, самостійної України.

Читець: "Царське ярмо надто угнітає народ і мене. Проливаємо кров не за будуче наше щастя, а лиш за гіршу долю. Помагаємо Петрові побити шведа, а забуваємо, що буде це також перемога над нами. Побідоносний цар запряже нас до свого тріумфального воза, як рабів, щоб тягли його колісницю. ...Зараз злегка нав'язую нитки через третіх людей, з Карлом і Станіславом, щоб як прийде час, долю свою зв'язати з ними. Не ради власного пожитку, лиш для визволення країни, для її будучого добра, – клянусь Богом святим!".

Ведучий 1. Ці потаємні думки 60-річний гетьман звіряє дочці генерального судді Кочубея – Мотрі, непереможне кохання до якої потрясло його на схилі літ. Не дивлячись на роки він мав струнку стать, гарні промовисті очі, що горіли живим блиском. Був якийсь чар довкола цієї незбагнутої постаті; слава та кохання супроводили її вірно. Донька Кочубея теж зазнала цього непереможного чару.

Ведучий 2. Мазепа хотів із нею оженитися та батьки про це і чути не хотіли. Не кажучи про різницю віку, православна церква забороняла шлюби між хресним батьком і хресницею. Закохана пара сходилась потайки, та мати Мотрі, сувора жінка, ненавиділа Мазепу і вирішила відправити дочку в монастир. По дорозі Мотря втекла до гетьмана. В огляду на осуд козацької старшини, Мазепа завагався і відослав Мотрю до її батьків. Та

кохати її не перестав. Доказом можуть бути листи до Мотрі, повні ніжності та щирих почувань.

Читець: "Моя сердечна, кохана Мотренько! Поклін мій віддаю Вашій Милості, мое серденько, а oprіч поклону Вашій Милості в гостинець книжечку і обручик діамантовий. Прошу те завдячне прийняти, а мене в любові своїй неодмінно ховати, нім дасть Бог з ліпшим привітаю".

(Виконується українська народна пісня "Цвіте терен", або "Ой ти дівчино зарученая")

Ведучий 1. Останній відтинок життя Богдана Лепкого тісно пов'язаний із селом Черче, що за п'ять кілометрів від Рогатина. Сюди щоліта він приїжджав лікуватися до місцевого санаторію, який славився своїми цілющими грязями. Спершу письменник винайшов помешкання, а 1933 року сільська громада безкоштовно спорудила для нього будинок, назвавши його "Богданівкою". На жаль, ця будівля до наших днів не збереглася.

Ведучий 2. У 1932 р. громадськість відсвяткувала шістдесятиріччя від дня народження Богдана Лепкого. Тоді ж його було іменовано університетським професором. Життя набирало спокійного впливу, приходив час на літературознавчу роботу, на написання історичних повістей. І знову війна... Її не пережив. Про останній день життя поета читаємо в спогадах Романа Купчинського.

Читець: Неділя, 20 липня 1941 року. Піду – думаю – відвідаю Богдана Лепкого. Не був уже в нього зо два тижні, а за той час назбиралося і нового. Буде про що побалакати. Слонечна, 1, другий поверх, дзвінок... Відчиняються двері, а в дверях сам поет. "Добре, що зайшли, – усміхається, – прошу ближче". Зайшли в кімнату. Там, як звичайно в неділю, декілька знайомих. Привітались, посідали: "Ну, оповідайте, що нового? – питає поет, "Нічого такого цікавого нема. Хіба..." І почалася балачка про це та про те, про слухи і відгомони слухів.

Сутеніло. На стіл подали вечерю. Господар, як звичайно, припрошував. Сам був у погіднім настрою, радий, що має багато людей у хаті. Широко була знана гостинність дому поета і хоч би які тяжкі часи – ніколи геть не відходив голодний. А тяжких часів мав дим досить. Навіть останні роки життя Богдана Лепкого не були вільні від жури за хліб. Поет хоч хворий і немічний, до останньої хвилини заробляв на прожиток пером, а всі ми знаємо, як тяжко пером заробити на хліб. Доходила 22 год. і треба було прощатися. Не хотілося. Сидів би чоловік і до рання, та слухав би, та розмовляв би. "А заходіть частіше!" – запрошував поет: "Не чекайте аж до неділі". "Зайду, пане професоре, напевно зайду". І зайшов я. Не в середу, четвер чи п'ятницю, аде таки в понеділок, вечором. По Кракові грянула чутка про смерть поета, і я побіг справдити страшну, вістку. Страшенна вістка показалася правдива: Богдана Лепкого не стало між живими.

Ведучий 1. Не стало між живими Богдана Лепкого, але створеного поетом забуття поглинути не може.

Чути: кру! кру! кру!
В чужині умру,
Заки море перелечу,
Крилонька зітру.
(Звучить пісня "Чуєш, брате мій")

Джерело: http://zodub.uz.ua/vydav/download/bogdan_lepkij.pdf

5. Ключові слова:

Богдан Лепкий